

VERSCHOOLSING

Roel Schutgens

Mijn student-collega's in de centrale universitaire medezeggenschap maken dit jaar een speerpunt van *academische vorming*. Zij verzetten zich met hand en tand tegen de 'verschoolsing' van ons onderwijs. Ook in mijn eigen faculteit hoor ik regelmatig collega's klagen over verschoolsing. Wat dat precies inhoudt, leggen ze vaak niet uit, maar zoveel is duidelijk: verschoolsing is iets heel afschuwelijks, dat tegen iedere prijs voorkomen moet worden.

Zou dat waar zijn? U raadt het al: op deze vraag past een genuanceerd antwoord.

Onze universiteiten lijken zich mijlenver te hebben verwijderd van de ideale academie zoals je je die zou kunnen voorstellen. Het woord 'universiteit' stamt van *universitas studiosorum*: studentenvereniging. Een fraaier beeld ken ik haast niet. Dorstend naar kennis en smachtend naar *Bildung* beginnen studenten in het Bologna van rond 1100 hoogleraren in te huren. Zij volgen alleen de colleges die zij interessant vinden en de rest laten zij links liggen of – beter nog – zij sturen de teleurstellende professor de laan uit. Deze *universitas studiosorum* vormt jonge mensen die gevormd willen worden. Wie daar niet op zit te wachten, blijve vooral weg.

Kom daar nu eens om! Naar lichtend voorbeeld van de productielijn van Fords beroemde T-model zijn onze academische opleidingen vergaand voorgestructureerd, zodat de student vanaf een vast instroommoment een gefixeerde reeks vakken volgt, in het juiste tempo verplichte practica en colleges doorrolt, tijdig de P-in-2 en B-in-4 meetmomenten passeert om onvermijdelijk te belanden bij Halbe Zijlstra's verplichte uitstroom van minimaal 70%.

Als ik de keuze had, gaf ik het liefst college aan kleine groepen studenten die zuiver en alleen onderwijs volgen uit 'intrinsieke motivatie': omdat ze verwachten dat het bijdraagt aan hun academische vorming, omdat zij vinden dat kennis op zichzelf van waarde is en dat je je als persoon kunt verbeteren door iets te leren. In de echte wereld is zeker een deel van de studenten extrinsiek gemotiveerd. Zij schrijven zich voor een academische opleiding in vanwege de status, en kiezen de discipline rechtsgeleerdheid omdat daar goed betaalde posities mee zijn te bereiken. Juist zulke studenten lijken gebaat bij mentorgesprekken, aanwezigheidsplicht, voorbereidingscontrole *e tutti quanti*. Intrinsiek gemotiveerde studenten zouden dat allemaal niet nodig hebben.

Nu is er met die intrinsieke motivatie iets vreemds aan de hand. Ik zing in een vrij ambitieus amateurkoor. Dat koorlidmaatschap levert niets, maar dan ook werkelijk helemaal niets op. Iedereen zit bij de club om lekker te kunnen zingen. Je zou dus verwachten dat wij – zoals de statuten ook bepalen – thuis ijverig onze noten studeren. In werkelijkheid valt dat vies tegen. Mij kost het de grootste moeite om door de week mijn muziekklapper uit de tas te pakken. Tijdens repetities wordt er vaak storend gepraat. Verschillende zangers letten niet op als de dirigent iets uitlegt, rondgemalde stukken worden vaak te laat uitgeprint – vooral door de mannen trouwens – en een substantieel deel van de koorleden vergeet altijd een potlood om aantekeningen te maken. Van tijd tot tijd spreekt de dirigent ons dan ook ernstig toe. Het is eigenlijk net een werkgroep inleiding recht.

Het lijkt erop dat zelfs mensen die intrinsiek gemotiveerd aan een taak beginnen, regelmatig een steuntje in de rug nodig hebben. Een van mijn meest getalenteerde collegae heeft haar pc zo neergezet dat iedere passant vanaf de gang recht op het scherm kijkt. Enkele (eigenlijk te veel) van mijn vrienden zijn in hun studententijd met vlag en wimpel gesjeesd omdat ze het niet konden opbrengen om hun colleges te volgen. De meesten van hen zijn veranderd in succesvolle en – interessant genoeg – gemotiveerde werknemers sinds zij een baan hebben waar zij zich iedere ochtend om negen uur bij de baas moeten melden.

Natuur talenten die zich uit zuiver intrinsieke motivatie langdurig aan een doel kunnen wijden zijn uiterst zeldzaam. Bij de meeste stervelingen is de geest willig maar kan het zwakke vlees wel wat structuur en controle gebruiken. Dat is de grote winst van verplichte werkcolleges, verplichte voorbereiding en periodieke gesprekken met de mentor. Op de middelbare school is het uitvalpercentage niet voor niets veel lager dan op de universiteit.

Natuurlijk zou je wel hopen dat de verplicht aanwezigen zich intrinsiek gemotiveerd *inschrijven*. Een steuntje in de rug levert niets op zonder oprechte interesse in het vak. Volgens mij zouden wij onze studenten op dat punt wel degelijk minder schools moeten benaderen: geef eerlijke voorlichting waarbij je laat zien wat je vakgebied daadwerkelijk inhoudt en belicht daarbij ook de schaduwzijden, bouw in de curricula veel vrije ruimte in en leg studenten uit dat een echte academicus minstens eenmaal een vak aan een andere faculteit volgt, en houd vooral op met die malle afstudeerrichtingen. Vertel studenten dat zij na het volgen van de bachelor maar eens een keer zelf een masterpakket moeten samenstellen op basis van hun interesse. Iets van de *Academia à la Bolognese* moet er zo toch te bewaren zijn.